ISSN-2320-4494
RNI No.MAHAUL03008/13/2012-TC
UGC Approved

F KNOWLEDGE

Quarterly Refereed Research Journal

SSUE-XXI Jan-Mar.2018

TRIBUTE TO

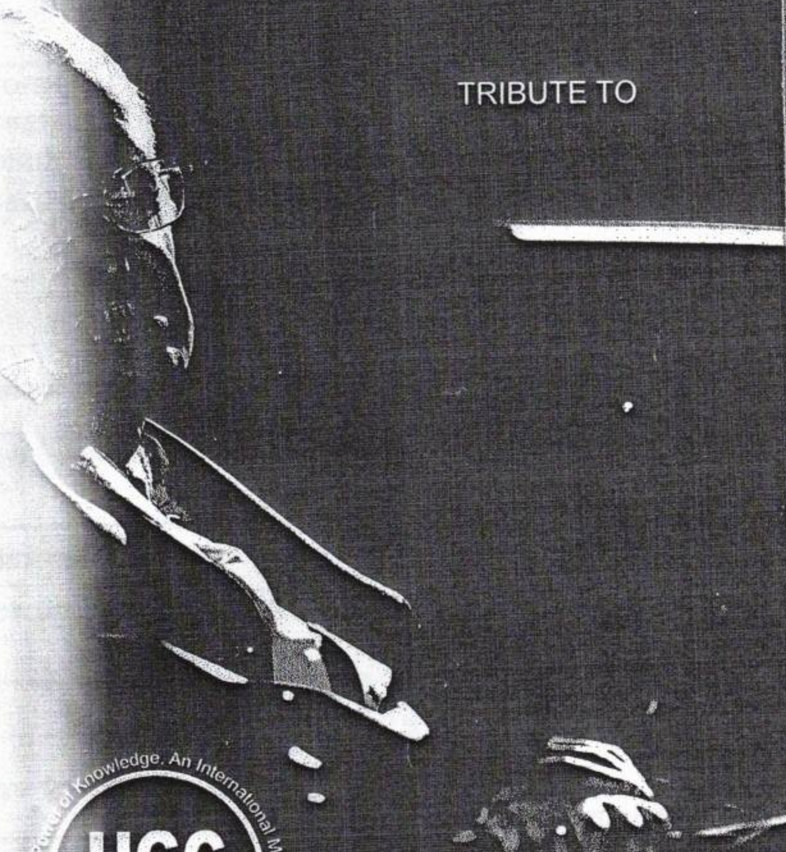

Power of Knowledge, An International Multilingual Quarterly Refereed Research Journal
UGC Approved Sr.No.45681

Editor
Dr.Sadashiv H.Sarkate

gmail.com
www.powerofknowledge.co.in

C.S.M.'s Arts & Com. College Chakan 410501

15	दलितांची आत्मकथने	प्रा. डॉ. दिलीप कसबे	62
16	Global and Local in Amit Chaudhuri's Strange and Sublime Address	Dr. Laxmikant Bahegavankar	68
17	EMPLOYEE SAFETY MEASURES FOR BETTER WORKING CONDITION	Wilson Kandre	70
18	Agricultural distress: Rising of farmers Problems & Suicide	Dr. Syed Tanvir Badruddin	73
19	मराठी ग्रामीण कादंबरीतील सहकाराची स्थितीगती	प्रा. डॉ. बबन गायकवाड	76
20	Gamma ray interaction studies of some metal oxides in the energy range of 122KeV-1330KeV	Pradip S. Dahinde Dr. Pravina. P. Pawar	81
21	मोहन राकेश के कथासाहित्य में वर्तमान जीवन का यथार्थ	डॉ. आबासाहेब राठोड	91
22	वामनदादा कर्डक यांच्या कवितेतील जाणीवा	प्रा. डॉ.धनंजय म्हादेव होनमाने	94
23	जिल्हा नियोजन व विकास प्रक्रियेत जिल्हा नियोजन समितीची भूमिका: बीड जिल्हा एक अभ्यास	अश्विनी भास्करराव बनकर	97
24	महिला सबलीकरणाची सामाजिक अपरिहार्यता	प्रा. डॉ. माधव माणिकराव मोरे	100
	जात्यावरील ओवी : व्याख्या, स्वरुप आणि निर्मिती प्रक्रिया	डॉ. संभाजी पाटील	104
२६	संत सावता माळींच्या अभंगांचा आशय	डॉ. सिध्दार्थ आगळे	117
२७	नियतकालिकांतील स्फुट आदिवासी कविता	प्रा. डॉ. दिलीप कसब	121

C.S.M.'s Arts & Com. College CHAKAN 410501 Tal-Khed Dist-Pune.

Principal
C.S.M's Arts & Commerce College
Chakan

Power of Knowledge UGC Approved Journal Volume : I Issue : XXI Jan. to Mar. 2018 ISSN 2320- 4494 Impact factor 2.7286

नियतकालिकांतील स्फुट आदिवासी कविता

प्रा. डॉ. दिलीप कसबे
मराठी विभाग प्रमुख,
कला व वाणिज्य महाविद्यालय,चाकण

पुणे येथील महाराष्ट्र मानव विज्ञान परिषदेचे त्रैमासिक 'हाकारा' व वडोदरा (गुजरात) येथून आदिवासी चेतनेचे नियतकालिक 'ढोल'मधून महाराष्ट्रातील आदिवासी कवींच्या कविता प्रसिद्ध झालेल्या आहेत. या नियतकालिकातील काही कविता संग्रहरूपाने प्रसिद्ध झालेल्या आहेत. त्यांचा स्वतंत्र संग्रहाच्या रूपाने यापूर्वी शोध घेतला आहे.

या नियतकालिकांमधून आदिवासी कवींच्या पहिल्या पिढीतील प्रथम कवयित्री उषाकिरण आत्राम, गंगाधर कुरसंगे, लक्ष्मण कदम, रा. वि. भुस्कुटे, पुरुषोत्तम शेडमाके, दशरथ मडावी, रायसिंग ठाकरे, संघजा मेश्राम, सोपान सुरकुले, प्रभू राजगडकर, रवि कुरसंगे, चामुलाल राठवा इ.नी आदिवासी जाणिवेतून काव्यलेखन केले आहे. या सर्व कवींच्या कवितांमध्ये आदिवासी जीवनाच्या व्यथा, वेदना प्रकट होतात. नव्या आशयविश्वाची भर आदिवासी कवितेने मराठीत टाकली आहे. प्रतिमासृष्टी सुद्धा आदिम जीवन संस्कृतीशी निगडित आहे. आदिवासी कुलभूषण एकलव्याची प्रबळ प्रेरणा या कवितेला आहे.इतिहासातील पराक्रमी आदिवासी शूरवीर ही सर्वच आदिवासी कवींची श्रद्धास्थाने आहेत.

घ. उषाकिरण आत्राम— आदिवासी कवितेच्या क्षेत्रातील पहिल्या पिढीतील आघाडीच्या कवयित्री म्हणून उषाकिरण आत्राम ओळखल्या जातात. 'हाकारा' त्रैमासिकामधून त्यांच्या 'जथे', 'मोहरकी', 'जन्म न देणाऱ्या मांची कथा', 'मी व कोणाची', 'माही 'शृंगार', 'बिरसा मुंडा', 'प्रित', 'सांग राणे', 'आसू! टिपागड पहाडीतले!!', दुनिया बुडाली', 'आश्रम शाळा' इ. काही कविता प्रसिद्ध झालेल्या आहेत. आदिवासी स्त्रीच्या पारंपरिक भूमिकेला नकार, विद्रोह आणि ऐतिहासिक चिकित्सा ही उषाकिरण आत्राम यांच्या काव्यलेखनाची वैशिष्ट्ये आहेत. 'जथे' या कवितेत गतकाळातील आद्यमानवसमूह असलेला आजचा आदिवासी बंदिस्त जीवन आता जगणार नाही. हीच भावना कवयित्रीने शब्दबद्ध केली आहे. उदा.

''कालची खुरटी झाडे आता गर्द पालवू लागली
पंख तुटलेल्या राव्यांची त्यावर गर्दी दिसू
लागली
कालचे बंदिस्त रावे, पिंजरा तोडून आले
अन् बेलाशक झाडावरची फळं चाखून चव
सांगू लागले''

बंदिस्त जीवन व जंगलाश्रित जीवनाला नकार देऊन विकासाची फळे चाखायला मिळत आहे.

C.S.M. Arts & Comm. College CHAKAN 410501 Tal-Khed,Dist-Pune
Principal
C.S.M's Arts & Commerce College
Chakan,Tal-Khed,Dist-Pune.